

6-7 Wintersport

SPEELTUIN...

Afwisseling in Andorra

EERLIJK IS EERLIJK: WAAR ANDORRA PRECIJS LAG? Geen idee. Ergens ingeklemd in de Pyreneeën. En de naam was volgens een vluchtige inschatting niet meer dan een exotische combinatie van het Franse 'adorer' (liefhebben) en het drankje Madeira (goed voor in de ossenstaartsoep). Oh ja. En het was een belastingparadijs waar de benzine en sigaren goedkoop zijn en inwoners geen inkomstenbelasting betalen. Een soort ideale staat dus.

door **ROB HAMMINK**

'Zin om te skiën in Andorra?' Het verzoek gleed voorbij aan mijn algemene kennis van de wereldbol. Skiën tussen de Gucci-tassen en Rolexen? Daar kom je niet op. „Zeer sneeuwzeker daar en met driehonderd zondagen een mooi gebied”, aldus het vakantiegeweten van deze krant. Een week later reed de bus drie lange uren vanaf het vliegveld Barcelona naar het ministaatje, een prinsdom van 468km², twee keer de gemeente Amsterdam. Het werd volgens de overlevering gesticht door niemand minder dan Karel de Grote om islamitische Moren op veilige afstand van het christelijke Frankrijk te houden. Aan het roer staan momenteel twee co-prinsen, waarvan de Franse president Hollande er een is en de bisschop van de Spaanse stad La Seu d'Urgell de ander. Ze hebben beiden een vertegenwoordiger in Andorra. Exotische politieke verstrengelingen op 1900 meter, hoe ingewikkeld kan het leven zijn?

Maar we komen niet voor historische verhandelingen. We komen voor de sneeuw, voor de grillige puntige bergen. En die zijn er volop! In het skiseizoen altijd sneeuwzeker bepoederd en uitdagerend. De zon brandt op de zichten van twee bleke Russische medepassa-

giers, die ook zijn ingevlogen. In slecht Engels leggen ze uit dat veel landgenoten afreizen naar Andorra. „Voor het winkelen en ook wel een beetje skiën.” Langzaam worden de economische contouren van het vorstendom duidelijk. Winkelen en wintersport. Als we rondsletteren komen we Davidoff-verkoopster Carme Vila Fusté in de hoofdstad Andorra la Vella tegen: „We hebben veel Russische klanten. Die trend begon een jaar of tien geleden. Toen kwamen de echt puissant rijken, die pakken met cash op de toonbank legden. Het maakte allemaal niet uit hoe duur het was. Tegenwoordig zijn het families en de middenklasse. Lomp?” De vrouw kiest haar woorden zorg-

vuldig want het gaat hier wel om een zeer gerespecteerde groep klanten, die de terugval van de Britse bezoekers compenseren. De 35.000 toeristenbedden van het land moeten namelijk wel vol. „Ze zijn wat directer.” Bij de burens waar ze parfums verkopen weten ze te vertellen dat de Russen nog steeds goed in de slappe was zitten. „Velen komen zonder skikleding, schaffen het aan, skiën twee dagen en geven het dan aan het hotelpersoneel.”

De winkelstraten als Avinguda Meritxell en Avinguda Carlemany meanderen, neon verlicht, door de stad. Veel van hetzelfde. Kledingzaken, parfumeries en ondernemers die camera's, verrekijkers en scheerapparaten verkopen. Exclusieve merken als Louis Vuitton zitten verstopt in kleine zaken. De prijzen vallen tegen. Niet veel goedkoper dan de mediemarkten van deze wereld. Rookwaar en drank zijn inderdaad opvallend beter geprijsd. In de zijstraatjes zitten opmerkelijk goede restaurants. Voor de avonturier die de geplaveide paden durft te verlaten, biedt de stad onverwacht leuke zwerfsteegjes. Alhoewel avontuur... „Geen gevaar hier. Andorra is het veiligste land van Europa.” Aan de unie hebben de Andorrenen zich nooit gewaagd, wel aan de euro.

Volgens de wetten der natuur

dient de avond zich weer aan. De lonkende besneeuwde toppen lossen op in de duisternis van de smalle vallei. Morgen gaan de lange latten onder, maar nu is het tijd voor de trots van Andorra La Vella: sparsort Caldea. Het futuristische gebouw is een glazen mix tussen een piramide en een Amerikaanse Hal-leluja-kerk. Het ding steekt fel verlicht imponerend af tegen de wat saaie bebouwing en zit vol met restaurants, zwem- en bubbelbaden. In één drijven rode grapefruits die we maar verzamelen en terugbrengen naar het restaurant. „Ze liggen er bewust”, zegt de uitbater. „Goed voor je lijf en leden.”

De omgekeerde wereld van eerst ontspannen en dan skiën wordt de volgende dag weer overeind gezet als we afreizen naar het kleinere skiresort Vallnord in het westelijk deel van het land. Het gebied is ver-

Met 205 kilometer aan pistes biedt Grandvalira de langste uitdaging in Andorra.
FOTO: MARC GASCH

volgens weer te verdelen in Arcalis, waar het alpineskiën en freeride centraal staan en het andere gebied heet Arinsal, een wat makkelijker en glooiender terrein. De infrastructuur is opvallend goed. Liften zijn nieuw en snel. Toch geven veel bezoekers zich over aan 'Rando', sneeuwlopen. Met vellen onder je ski's naar de top en dan skiënd naar beneden. Ondanks de geringe sneeuwval is het prima skiën. Iedere nacht weer zorgen mannen dat het witte goud op de juiste plaatsen terecht komt. Witte pistes met hier en daar de juiste uitspanningen, vaak opgetrokken uit charmant hout. In de betere bergrestaurants bewijst de vorstenstaat dat ingeklemd zitten tussen de twee reuzen: Spanje en Frankrijk, ook zo zijn culinaire voordelen heeft. Franse kazen worden dankbaar met Spaanse wijnen en zelfs een lokale champagne-achtige weggespoeld.

De terugweg naar Andorra La Vella, met hier en daar een Romaans kerkje langs de kant van de weg, heeft als tussenstop Ordino, een lieflijke plaats waar vrouw Hol-

■ SKIËN

Qua kosten verschilt Andorra niet veel met de Alpen. Een skipas van een week is ongeveer 250 euro. Er zijn twee prachtige skigebieden met elk zo zijn eigen charme. Ze opereren los van elkaar. Check: www.skian-dorra.com

le zou kunnen wonen. Huizen zijn opgetrokken uit ruwe stenen en daken zijn belegd met leisteen. Nu ben ik niet zo van de musea, zeker niet tijdens een wintersport, maar toegegeven: als je bijvoorbeeld je voet hebt verzwikt is het Areny-Plandolit 17e eeuwse familiehuis een goed voorbeeld dat het land ook veel te bieden heeft als je even de lange latten aan de wilgen hangt of teveel van die champagne-achtigen hebt weggetikt. Het robuuste, donkere huis geeft een meeslepend inzicht in het kleurrijke vervlogen leven van de baron don Guillem Areny-Plandolit. Hoe hij zijn eerste schreden op het pad van de tandheelkunde zette en hoe hij sliep en baadde. Niets is toevallig in dit leven. „Het was er in de winters altijd erg koud”, zo herinnert zijn achterkleindochter, Carolina d'Areny-Plandolit, haar jeugd. De charman-te vrouw zwaait momenteel de scepter over het 'andere' skigebied in Andorra, Granvalira en dus wordt het vizier voor morgen op de

■ VERBLIJF

Wie van drukte houdt kan het beste in de hoofdstad Andorra La Vella neerstrijken. Liever dichtbij de pistes? Kies dan voor Soldeu of El Tarter. Onze voorkeur ging uit naar Ordino, een lieflijk, zeer charmant dorpje waar men ook huisjes en chalets verhuurt. Reken voor een tweepersonskamer op zo'n 90 a 100 euro per nacht.

DE TIP VAN GERBRICH VAN DER STOUWE

'Snorkelen met reuzenmanta's'

DE BESTE REISVERHALEN KOMEN VAN REIZIGERS ZELF. Op www.reiskrant-reporter.nl geven zij hun tips. In deze rubriek laten we wekelijks een van die reporters aan het woord. Gerbrich van der Stouwe zocht de rust op van de Nusa Penida Archipelago.

Wie: Gerbrich van der Stouwe (30)
Reist: zes keer per jaar
Gaat niet op reis zonder: eReader
Droomt nog van: het Stille Zuidzeegebied

INDONESIË

„Bali is best toeristisch, dus als je op zoek bent naar iets meer rust is de Nusa Penida Archipelago een goed alternatief. De drie eilanden liggen op een kleine twee uur varen van Sanur. Nusa Penida is het grootste eiland, maar je kunt er niet overnachten en er zijn geen restaurants. Daarvoor moet je op Nusa Lembongan zijn. De wat meer budget accommodaties vind je op Jungut Batu Beach, meer luxe overnachtingsmogelijkheden zijn er rond Mushroom Bay en Dream Beach. Op dit laatste strand kun je de zonsopgang zien onder het genot van een koud biertje. De beste plek om te eten is wat mij betreft Pondok Baruna Warung, waar ze lekkere curry's en saté hebben. Als je een scooter huurt – er rijden geen auto's – kun je naast Nusa Lembongan ook Nusa Cenin-

REISKRANT REPORTER

gan verkennen. Om er te komen, moet je een touwbrug over: Suspension Bridge. De omgeving bestaat uit jungle en mangrove. Er zijn mooie stranden, je hebt er prachtige uitzichten over de baaien en hier en daar zie je mooie Hindutempels. Voor de kust van Nusa Penida ligt Manta Cove, waar je reuzenmanta's kunt bewonderen. Tussen november en mei is de zee het meest rustig. Ik heb met ze gesnorkeld, maar duiken kan ook. Magisch om de roggen te zien dansen door de zee. Zo'n tripje is makkelijk te regelen via duikscholen op Lembongan. Je ziet ook overal bootjes die je kunnen meenemen op een snorkeltrip rond de eilanden. Ga ook zeker eens kijken hoe de lokale bevolking zeevier plukt bij laag water en daarna droogt. De export van zeevier is een van de belangrijkste inkomstenbronnen voor de inwoners. Overal ruik je die zilte lucht.”

Ook in deze rubriek? Geef uw reistips op www.reiskrantreporter.nl en wellicht komt u in de krant.

Ingeklemd tussen de Pyreneeën ligt het belastingparadijsje Andorra.

■ VERPOZING

Even genoeg van skiën? Ga winkelen! Of bezoek het zwemparadijs Caldea (foto). Andorra heeft opmerkelijk genoeg vele leuke musea. Sla daarbij het Museu de la Miniatura niet over. De Oekraïense kunstenaar Nikolai Siadristy heeft daar zijn indrukwekkende werk uitgesteld. Zijn met de hand gemaakte miniaturen, niet groter dan een speldenknop, zijn met het blote oog niet waarneembaar. „Hij hield tijdens de productie van zijn werk zijn adem in”, weet de kassamevrouw.

DE TELEGRAAF BRON: MAPSNEWS/NAVTEQ

■ REISWIJZER

Andorra is natuurlijk te bereiken per auto. Ook bussen trekken vanuit ons land naar dit ministaatje. Toch is het vliegtuig een prima keuze. Het beste is om op Barcelona te vliegen. Vanaf het vliegveld gaan met grote regelmaat bussen naar Andorra La Vella, een drie uur durende reis. Even afzien, maar het dorre, langs schietende Spaanse landschap biedt afleiding.